

6. SINIF 1.DÖNEM SOSYAL BİLGİLER DERS NOTLARI

1. ÖĞRENME ALANI: BİREY ve TOPLUM

DEĞİŞEN ROLLERİM (1.öğrenme alanı-1.kazanım)

Rol: Bir iş grup ya da kurumda bir kimse ya da bir şeyin üstüne düşen göreve rol denir.

Rollerimiz:

1- **Doğuştan kazanılan roller:** Biyolojik özelliklerimizden kaynaklanan, herhangi bir ilgi ve yeteneği gerektirmeyen rollerimizdir. Bunları seçme imkânımız yoktur. Örnek: **Evlat, kardeş** gibi.

2- **Sonradan kazanılan roller:** İsteğimizle çalışarak, başarı göstererek sonradan sahip olduğumuz rollerdir. Örnek: **Sınıf başkanı** olmak, **takım kaptanı** olmak gibi.

Rollerimiz gün içinde dahi değişir. Bir kişi **okulda öğretmen, pazarda müşteri, evde** karısına eş, çocuklarına **baba** rolünü üstlenir. **Eve gelen misafire** de **ev sahibi** rolündedir.

BİLGİ NOTU: Aile içinde bulunduğumuz ilk grup ve aynı zamanda ilk sosyal kurumdur ve diğer gruplara göre sürekli devam eden gruptur.

Bazı Gruplar/Kurumlar	Bulunan Bazı Roller
Aile	Dede, babaanne, anneanne, baba, anne, kardeş
Okul	Müdür, öğretmen, öğrenci
Oyun Grubu	Lider, arkadaş, oyuncu
Çalışma Grubu	Lider, sözcü, yazıcı, üye
Tiyatro Grubu	Çalıştırıcı, oyuncu, izleyici
Spor Kulübü	Çalıştırıcı, oyuncu, takım arkadaşı

Hak: Herhangi bir şeyi yapabilme yetkisine **hak** denir.

Sorumluluk: Kişinin üzerine aldığı görevi yerine getirmesine **sorumluluk** denir.

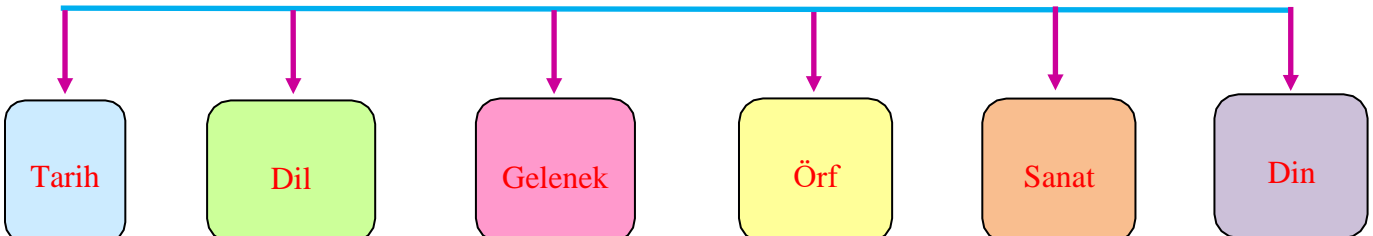
İnsanların içinde bulundukları gruplarda edindikleri roller o insanlara bazı **haklar** sağlar. Aynı şekilde bu rollerin insanlara yüklediği bazı **sorumluluklar** da bulunmaktadır.

Roller	Haklar	Sorumluluklar
Evlat	Barınma, yeme, içme, giyinme, sevgi, saygı gibi ihtiyaçların karşılanması.	Ailesi için üzerine düşeni yapması; kendisinden beklenen başarılar için çalışması.
Öğrenci	Eğitim ihtiyacının belirlenen amaçlar doğrultusunda karşılanması; okul güvenliği ve temiz bir çevreye sahip olmak.	Okul kurallarına uyması, derslerinde başarılı olması için gayret etmesi, arkadaşları ile iyi ilişkiler kurması, verilen görevleri zamanında yapması.
Takım Arkadaşı	Oyunlarda ve aktivitelerde yer alması, kendini geliştirmesi.	Çalıştırıcının veya liderin verdiği görevleri yerine getirmesi, takımın başarısı için çalışması, oyun kurallarına uygun davranması.

Mesleki Rol: İçinde yer aldığımız meslek grubunun gerektirdiği davranışlara ve kurallara uygun hareket etmeye **mesleki rol** denir. Mesleki rollere ilişkin beklentiler yazılıdır, sosyal rollere ilişkin beklentiler ise yazılı değildir. Örnek: Polislerin yazılı kanun ve kuralları vardır. Toplum da polislerden dürüstlük ve fedakârlık bekler.

KÜLTÜRÜMÜZLE YAŞIYOR ve GELİŞİYORUZ (1.öğrenme alanı-2.kazanım)

KÜLTÜRÜMÜZÜ OLUŞTURAN UNSURLAR

Tarih: Tarih, toplumların başından geçen olayları, zaman ve yer göstererek anlatan; bunların sebep ve sonuçlarını, birbirleriyle olan ilişkilerini ele alan bilim dalıdır. Bir kültür unsuru olarak tarih fertler için olduğu kadar milletler için de önemlidir. Tarih yeni nesillerde millî bilincin oluşmasında, millî birlik ve beraberliğin sağlanmasında rol oynar.

Dil: Kültürün nesilden nesile aktarılması, yaşaması ve gelişmesi dil yoluyla olur. Böylece millet hayatındaki devamlılık dil sayesinde sağlanmış olur. Kültürün bazı unsurları varlığını ve devamlılığını dile borçludur. Toplumsal yaşamın vazgeçilmezi olan **değerler, örf ve âdetler, gelenek ve görenekler dil vasıtası ile nesilden nesile aktarılır.** Bu yüzden Türkçemizin korunması ve geliştirilmesi, kültürün yaşaması için önemlidir.

Gelenek ve örfler: Arife günü çocuklar aileleriyle bayramlık almak için çarşıya giderler, çocuklar Bayram sabahı güneşin ilk ışıklarıyla ayağa kalkar, yatağımızın yanında hazır olan bayramlıklarımızı giyer, bayram namazına gider.

Sadece insanlar bayramlarda değil cenaze merasimlerinde ve düğünlerde birlikte hareket eder, birbirimizin yardımına koşardı. Cenaze evlerine yemekler yapıp götürülür, yedi gün boyunca helvalar kavrulurdu.

Sanat: Ebru Asırlar önce renkler kâğıdın ardına düşmüş, birlikte İpek Yolu'ndan geçip Anadolu'ya "ebru" ismiyle gelmiş, çok eski bir Türk sanatıdır. Kitap kapaklarına renk olmuş, zamanla yeni tekniklerle kendi özgünlüğünü bulmuş, yaşamın ve geleneksel kültürün bütünleyici bir parçasıdır.

Ebru sanatı, Kültür ve Turizm Bakanlığımızın girişimleriyle 2014 yılında UNESCO'nun (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) "Somut Olmayan Kültürel Miraslar" arasında yer almıştır.

Din: İnsanların duygu ve düşüncelerini etkileyerek günlük hayatlarını, yaşam tarzlarını şekillendirir. Kültürü besleyen bu kaynak, toplumun kültürel değerlerinin oluşması ve değişmesinde etkili olan unsurlardandır. İslamiyet'in birleştirici gücü, millî kültürümüzü etkileyerek toplumsal birlikteliğimizi güçlendirmiştir. Toplumsal birlikteliğimizin güçlenmesine **Hacı Bektaş-ı Veli, Yunus Emre, Mevlâna Celâleddin-i Rumi** gibi şahsiyetlerin eserleri de katkı sağlamıştır.

Millî Kültür: Kuşaktan kuşağa aktarılan ve bir toplumu diğer toplumlardan ayıran hayat tarzına **millî kültür** denir. **Din, dil, tarih** millî kültürün unsurlarındandır.

ÖNYARGILARI KIRIYORUM (1.öğrenme alanı-3.kazanım)

Önyargı: Bir kişi ya da olaya ilişkin yeterli bir bilgi edinmeden, önceden, peşin bir karara varmış olma durumudur.

Önyargının sebepleri:

- ✓ Farklılıklara saygılı olmamak
- ✓ Empati kurmamak
- ✓ Karşımızdaki kişiyi yeterince tanımamak

Önyargının çeşitleri:

- ✓ Cinsiyet ayrımcılığı
- ✓ Kültür farklılığı
- ✓ Sosyoekonomik yapı

Önyargının sonuçları:

- ✓ Toplumda ayrışma
- ✓ Toplumsal çatışma
- ✓ Arkadaşlık ilişkilerinde bozulma

Önyargının azaltılması için yapılması gerekenler:

- ✓ Toplumsal temas artırılmalıdır.
- ✓ İnsanlar arasındaki iletişim ve duygusal bağ güçlendirilmelidir.
- ✓ Empati ve karşılıklı saygı anlayışı da geliştirilmelidir.

Empati: Dış dünyayı karşımızdaki insanın penceresinden (kişinin gözüyle) görmek ya da kendimizi onun yerine koymaya empati denir.

BİRLİKTE DAHA GÜÇLÜYÜZ (1.öğrenme alanı-4.kazanım)

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma: İnsanların beslenme, giyinme, barınma, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçlarını karşılamak için ortaya çıkan, toplumun ekonomik yapısını dengede tutan, birlik ve beraberliği artıran değerlere sosyal yardımlaşma ve dayanışma denir.

Sosyal yardımlaşma çeşitleri:

Maddi yardımlaşma: İhtiyacı olanlara para ve eşya vermek gibi.

Manevi yardımlaşma: Komşumuzun iyi ve kötü gününde yanında olmak, karşılaştığımız bir kişiye selam verip gülümsemek gibi.

Sivil Toplum Kuruluşu (STK): Devletin ihtiyaçları karşılayamadığı durumlarda, insanların bir araya gelerek oluşturduğu gönüllü kuruluşlara sivil toplum kuruluşları denir.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI ve FAALİYETLERİ

SİVİL TOPLUM KURULUŞU	FAALİYETLERİ
TÜRKİYE EĞİTİM GÖNÜLLÜLERİ VAKFI (TEGV)	<ul style="list-style-type: none">❖ Eğitime katkıda bulunur.❖ İyi, eğitilmiş insan yetiştirir.❖ Teknolojiyi eğitimde kullanır.❖ Eğitim parkı, gezici öğrenim birimi oluşturarak 7-16 yaş grubu çocukların eğitimini sağlar.
LÖSEMİLİ ÇOCUKLAR VAKFI (LÖSEV)	<ul style="list-style-type: none">❖ Lösemili ve kan hastası çocukların eğitimi ve diğer ihtiyaçlarını sağlar.❖ Kan hastalıkları tedavisi için eğitim ve araştırma kurumları kurar.❖ Lösemi hastalığını tanıtır, ailelerin problemlerini topluma aktarır.❖ Lösemili çocuklar hastanesi LÖSANTE'yi kurmuştur.❖ İlköğretim okulu lösemiye yenen çocuklara hizmet vermektedir.
TEMA VAKFI (Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma)	<ul style="list-style-type: none">❖ Doğal varlıkları ve çevre sağlığını korur.❖ Erozyonla mücadele eder.❖ Ağaç ve orman sevgisini kazandırır.❖ Çayır ve meraların korunmasını sağlar.
MEHMETÇİK VAKFI	<ul style="list-style-type: none">❖ Şehit olan veya herhangi bir nedenle hayatını kaybeden Mehmetçiklerin bakmakla yükümlü oldukları yakınları ile gazi ve engelli Mehmetçiklere ölüm ve maluliyet yardımı yapar.❖ Gazi ve engelli Mehmetçiklerin kendilerine sürekli bakım yardımı bulundukları yerdedir.❖ Mehmetçiklerin çocuklarına bakım ve öğrenim desteği sağlar.
KIZILAY	<ul style="list-style-type: none">❖ Doğal afetlerde zarar görenlere çadır, battaniye, giysi ve yiyecek yardımı yapar.❖ Yoksul, kimsesiz, düşkünler için aşevleri açar.❖ Kan bankasıyla kan bağıışı toplar, ihtiyacı olanlara gönderir.❖ Savaşta geçici sağlık merkezleri kurar.

BİLGİ NOTU: Sivil toplum kuruluşlarının temeli eski Türk devletlerindeki **vakıf** geleneğine dayanmaktadır.

İmece: Kırsal kesimlerde ortak ya da kişisel işlerin el birliğiyle ve sırayla yapılmasına dayanan geleneksel yardımlaşmaya **imece** denir.

Sosyal Yardımlaşmanın bireysel faydaları:

- İnsanlarla iletişimimizi artırır.
- Cimrilik, bencillik, kıskançlık gibi kötü duygu ve davranışlara engel olur.
- Sevgi, dayanışma ve sorumluluk gibi güzel duygu ve davranışların gelişmesine katkı sağlar.
- İnsanın kişiliğinin ve ahlakının gelişimine yardımcı olur.

Sosyal Yardımlaşmanın toplumsal faydaları:

- Toplumsal huzuru sağlar.
- Bir arada yaşamamızı sağlar.
- Sosyal bağlarımızı güçlendirir.
- Toplumda güven ortamı oluşur.

SORUNLARIMIN ÇÖZÜMÜNÜ BİLİYORUM (1.öğrenme alanı-5.kazanım)

Her insanın bir birey olarak temel hak ve özgürlükleri vardır. Bunlar; yaşama hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, yerleşme ve seyahat özgürlüğü, bilgi edinme hakkı ve dilekçe hakkı şeklinde sıralanabilir.

Çocuk Haklarını koruyan uluslar arası kurum ve belgeler:

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi: Çocukların temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kullanmalarını sağlamak için “Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme” hazırlanmıştır.

UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu): Birleşmiş Milletler tarafından oluşturulmuş bir çocuk yardım fonudur. UNICEF’in amacı çocuk haklarını korumaktır. Tüm dünyada çocukların; beden, zihnen ve sosyal olarak üst düzeyde olmasını amaçlar.

Çocuk Hakları ve insan haklarını koruyan ulusal kurum ve belgeler:

Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK): Ülkemizde çocukların haklarını kullanmasına ve sorunlarını çözmelerine yardımcı olur. İnternet adresi: <http://www.kdkcocuk.gov.tr>

Tüketici Danışma Hattı: (ALO 175): Tüketicilerin ister mesafeli alışverişlerde ister doğrudan alışverişlerde aldıkları her türlü ürün ve hizmetlere yönelik şikâyetlerini bildirebilecekleri, problem ve mağduriyetlerine çözüm arayabilecekleri bir hattır.

MEB İletişim Merkezi (ALO 147): Öğrenci, veli, öğretmen ve vatandaşların eğitim ile ilgili her türlü soru, talep, görüş, öneri, ihbar ve şikâyetlerini değerlendirmek için kurulmuş bir hattır.

BİLGİ NOTU: ALO 147 kaldırılarak etkin ve kaliteli iletişim için **444 0 632** iletişim hattı kurulmuştur.

BİLGİ NOTU (ALO 112): Son yapılan değişiklikle **POLİS, JANDARMA, AMBULANS, İTFAİYE, AFAD (Afet Acil Durum) ve ORMAN** tek bir numara olan **112**’de toplanmıştır.

RTÜK (Radyo Televizyon Üst Kurumu) (ALO 178) : Radyo ve televizyon yayınları hakkında gelen şikâyetleri değerlendirmek için kurulmuştur.

BİMER (Başbakanlık İletişim Merkezi) (ALO 150): Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun kapsamındaki her türlü istek, şikâyet, ihbar, görüş ve öneriyi BİMER üzerinden ilgili bakanlık veya kamu kuruluşuna iletmeyi amaçlar.

BİLGİ NOTU: Başbakanlık kurumu kaldırıldığı için **ALO 150** hattıyla Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (**CİMER**) hizmet vermektedir.

SABİM (Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi) (ALO 184): Sağlık sistemine yönelik talep, eleştiri ve önerilerde bulunabileceğimiz, sağlık hizmetinden yararlanırken yaşadığımız sorunları iletebileceğimiz bir hattır.

Sorunlarımızı hak, sorumluluk ve özgürlüklerimiz çerçevesinde çözmemiz gerekir. Bu şekilde sorunlarımıza daha kısa sürede çözüm buluruz. Sorunlarımıza çözüm ararken bilgi edinme hakkı ve dilekçe hakkından yararlanırsınız.

Bilgi Edinme Hakkı: Demokrasinin ve hukukun üstünlüğünün gereklerinden olan bilgi edinme hakkı herkese tanınmış bir haktır.

Dilekçe Hakkı: Haklarının çiğnendiğini düşünen herkesin yetkili kuruluşlara dilekçe ile başvurma hakkı vardır. Sorun ve şikâyetlerimize dilekçe yazarak çözüm aramak, etkili bir vatandaşlık örneğidir.

DİLEKÇE HAKKI (1982 ANAYASASI - MADDE 74)

Vatandaşlar ve karşılıklı esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne yazı ile başvurma hakkına sahiptir.

**6. SINIF SOSYAL 1. ÜNİTE
KONU ANLATIM VİDEOSUNU İZLEMELİK İÇİN
AŞAĞIDAKİ LİNKE TIKLAYINIZ.**

<https://www.youtube.com/watch?v=HchCJdsFPeo>

**DİĞER DERS İÇERİKLERİ İÇİN AŞAĞIDAKİ KANAL
LİNKLERİME TIKLAYINIZ.**

YOUTUBE ABONE OL LİNKİ:

<https://www.youtube.com/@sosyalhocasimustafa>

İNSTAGRAM HESABIM:

<https://www.instagram.com/sosyalhocasimustafa/>

TELEGRAM HESABIM:

<https://t.me/sosyalhocasimustafakarakus>